

KURDERNÄ

DET FÖRBJUDNA FOLKET

KURDISK VÅR

Det börjar bli vår. Varmt. Men ännu syns andedräkten från mulornas öppna munnar. Vi har just landat på flygplatsen i Diyarbakir. Ovanför våra huvuden far några amerikanska F-16 bort mot Irak med sidewinderrobotar och bomber under vingarna. En vit rökstrimma och de är borta. Flygfälten står under minutiös kontroll och bevakning. Gamla hawks trängs med toppmoderna patriotsystem mellan start- och landningsbanorna. Taxin kryssar mellan groparna i asfalten. Några barn skriker. En pojke springer mellan bilarna. På huvudet bär han en bricka med högar av kringlor. Vi har landat i den turkiska delen av Kurdistan, i miljonstaden Diyarbakir ett tjugotal mil från den irakiska gränsen. Här trängs medeltid och nutid. Ibland blir blandningen nästan absurd.

Mullan kallar till kvällsbön från sin minaret. Rösten hörs stark och uppfordrande. Det blir mörkt och regnet kommer. Kvarterets transformatorstation flyger i luften och nerverna hänger för några sekunder utanför våra kroppar. Hit når SCUD-B-missiler och hur säkra är egentligen patriotesättningarna därute på flygplatsen. Vi hör rykten att några avfyrats av misstag. Sant eller ej. Gasmaskerna ligger alltid invid sängen. Hundratusentals kurder har flytt västerut av rädsla för gasattacker. Det är glest mellan människorna. Men de kommer tillbaka. Mest för de inte har råd att fly. Något civilskydd är det inte tal om men hela parlamentet i Ankara ett

hundratals mil härifrån har utrustats med gasmasker. I de ständigt växande kåkstäderna runt

huset vilka vi är och var vi bor. Detta trots att vi redan varit i Ankara och ackrediterat oss på

vår nere på det platta slättlandet mot den syriska gränsen. Vi kör i tre timmar och blir stoppade några gånger. Utanför Cizre är det dock definitivt stopp. Gendarmposteringen vet inget om presskort och telefonledningarna har de själva klippt av så det går inte att ringa till presskontoret. Vi svettas, pratar, ber svär och får samma besked. Åk tillbaka till Diyarbakir! Där möter oss den förbindlige presstalesmannen från inrikesministeriet. Något misstag måste föreliggas och nästa dag ska allt vara ordnat. Vi tankar bilen nästa morgon och denna dag blir vi stoppade redan

halvvägs. Av säkerhetspolisen, MIT. Nya diskussioner och vi åker några mil tillbaka eskorterade av en säkerhetspolis. Kollegerna möter upp med en vit civilbil. Presskort gäller inte här förklarar de helt framt. Åk tillbaka till Diyarbakir. De stirrar mörkt på oss och våra blickar är väl inte heller speciellt ljusa. Jag förklarar att vi tänker lägga dem på minnet och antecknar för säkerhets skull deras bilnummer tydligt och noggrant. Sen åker vi, mot Diyarbakir ännu en gång. Efter femhundra meter blir vi omkörda av säkerhetspolisen och inprejade. Stora soliga leenden. Något misstag måste föreliggas. Om vi väntar och tar en kopp te så skall allt redas ut. Det tar tio minuter och sedan kan vi åka till Cizre. Det fanns en liten men teoretisk möjlighet att vi kände någon höjdare.

Mitt på dagen svänger vi upp

Kvinnor demonstrerar mot förtrycket

(Foto: Joseph Rodriguez)

Diyarbakir tejpade folk in sig och dog effektivt av syrebrist. De kurdiska provinserna håller andan. Det är den 16 februari 1991 och det regnar. Alla väntar på landoffensiven i Kuwait.

På kemptvätten tvärs över gatan är det varmt och trevligt. Det är inte alltid man får tillbaks alla kläder på en gång, men på lite längre sikt brukar de hitta plaggen till sist. Lite längre bort finns bageriet där man får färskt

informationsministeriet. Blått kort skulle vi ha och blått kort har vi skaffat. Sen börjar problemen.

Enligt den alltid lika trevliga och leende tjänstemannen från informationsministeriet som snickrat ihop ett presskontor här i Diyarbakir tillsammans med den turkiska militären så kan vi åka var som helst.

Vi hör om att allt fler

Fotografen Joseph Rodriguez och journalisten Stefan Hagberg reste i de kurdiska delarna av Turkiet under våren 1991.

bröd som smakar underbart för en dryg svensk krona. Alla är vänliga och ler här på gatan, utom två killar i en vit bil. De tillhör MIT, säkerhetspolisen och de har tillsammans med tre andra säkerhetspoliser hängt efter oss sedan vi kom hit. De frågar i

flyktingar, deserterade irakiska soldater och officerare simmar över floden nere vid gränsen. En del drunknar genast andra blir skjutna av turkiska soldater. Men anslagstavlan på militärens vägg talar sitt tydliga språk. Det kommer fler och fler nu och vi åker mot gränsen. Det är nästan

på det dammiga torget i Cizre någon mil från den syriska och irakiska gränsen. Överallt ser vi de turkiska specialförbanden i sina blå baskrar. Snaggade hårdingar med välputsade kängor och amerikanska pilotbrillor. Det är något på gång. Pansarbilarna far fram och åter över torget i den lilla staden. På andra sidan gränsen i Irak har de irakiska soldaterna trängts tillbaka in i södra Irak från Kuwait. De allierade tränger tar kontrollen över Kuwait denna dag. Runt omkring oss finns nästan 100 000 turkiska soldater och uppe i Cudibergen den kurdiska PKK-gerillan. PKK! viskar en man till mig och ler i samförstånd, medan han nickar mot bergen. Så går larmet. CNN alla de som suttit på Kadioglu Hotel och knappt på gulfkriget baksida kastar sig i bilarna och far mot den kurdiska bergsstadens Sirkak några mil från Cizre.

Gendarmerna i staden har skjutit ihjäl 400 av invånarnas mulor och flera människor är sårade. En effektiv vägspärr sätter stopp för media. Killarna i pilotbrillor fingrar på sina automatkarbiner och förklarar att området är avspärrat. Tillbaka till Cizre.

Ryktena går. Vad har hänt däruppe? CNN-teamet får telefon från USA. Utrikesminister Baker kommer till Ankara och snart ser vi ett dammoln efter CNN. Andra nyheter väntar.

Nästa dag kuppar vi oss in i området och står efter en mardrömsliknande biljakt i ett nedlagt gruvschakt. Där nere intill gruvhålen ligger högar av G3-ammunition och döda mulor. Stanken slår en i huvudet.

I åratal har byborna hämtat kol till bränsle i den nedlagda gruvan. Terrorismen mot lokalbefolkningen är påtaglig. Nästan fyrtio byar har avfolkats runt centralorten Sirkak. Befolkningen kan stödja PKK-gerillan som har basläger i bergen ovanför oss. Mulorna kan transportera föremåden till gerillan och döda mulor går inte. Att mulorna tillhör den kurdiska befolkningen spelar inte så stor roll. I den här delen av landet, de kurdiska provinserna som omfattar 10-15 miljoner kurder har det varit militärt undantagsställstånd sedan 1978.

-Människorna i det här området har inte begått några brott. Vårt enda brott skulle i så fall vara att

vi stillatigande under flera år bevittnat specialstyrkornas trakasserier mot tioåriga barn och gamlingar.

Så säger en av kolarbetarna. Gendarmerna säger ingenting.

Den här gången demonstrerade sirkakborna. Gendarmerna öppnade eld rakt in i folkmassan när kolarbetarna och byborna i staden Sirkak vandrade mot guvernörens hus för att protestera. Tre dog, flera skadades och ett stort antal arresterades.

Två dagar efter vi lämnat området skjuts två skolungdomar

När upproret startar i norra Irak någon vecka senare intensifieras civilmotståndet i de turkiska delarna av Kurdistan. Människor går ut på gatorna, stänger affärer. Militären skjuter, civila dör.

En regnig dag sitter jag mittemot Vedat Aydin. Han är kurd, en modig man som flera gånger vågat tala kurdiska offentligt. Han är socialdemokrat i kurdiska HEP men också omtalad som en orädd förkämpe för mänskliga rättigheter. Organisationen för mänskliga

Soldaterna satte brinnande cigaretter i mannens rygg. Kuvex mars 1991 (Foto Joseph Rodriguez)

ihjäl mitt på gatan i byn Idil.

I byn Kuvex bränner soldater sönder en gamlings rygg med cigaretter. Femtiosju bybor misshandlas och förs till Idil där säkerhetspolisen tar över. Muskler skärs sönder, människor hängs upp så senor och muskler kollapsar. En man sitter på golvet i sitt hus. Han kan förmodligen aldrig mera resa sig.

Deras brott är oftast att de är kurder och inte vill samarbeta med de turkiska myndigheterna. De har inte rätt att tala sitt eget kurdiska språk, lyssna på kurdisk musik. Kurder finns inte,

rättigheter har bråda dagar när jag besöker kontoret kring det kurdiska nyåret (Newroz) den 21 mars. Vedat Aydin berättar att antalet telefonsamtal, besök och brev ökat markant de senaste månaderna.

Några månader senare ser jag Vedat Aydins bild i en tidning. En kväll kom civila poliser och hämtade honom. Några dagar senare hittades hans sönderskjutna och torterade kropp vid en väggkant. 50 000 människor följde hans begravningsståg. Även mot detta öppnade militären eld. Kontoret vi satt i sprängdes i luften.

I slutet av mars och sätter Saddam Hussein in flyg och helikoptrar på andra sidan gränsen mot kurderna. Napalm och bomber mot civila som jagas längsmed vägarna.

Våren är på väg. Det doftar starkt. Ungdomar vandrar arm i arm längsmed gatorna. Men det är oro i skolorna. I den kurdiska staden Silvan vägrade en grundskoleelev läsa: Jag är turk.....Skolan stormades av k-pistbeväpnad polis. Ett trettiotal elever arresterades. Då föräldrarna demonstrerade utanför polisstationen sårades åtta av kulor.

Många ungdomar ger sig iväg till bergen. Kanske var Aziz Turhalli en av dem. En 21-årig läkarstudent som hittades död i närheten av Bingöl tillsammans med sex andra kamrater i februari.

Tusentals följde hans begravning. Jag talade med hans mor, en fattig kvinna som jobbat hårt för att han skulle få studera.

-Han var ingen dumbom. Han visste vad han gjorde, säger hon och fingrar på sitt pannband tvinnat i de förbjudna kurdiska färgerna, rött, gult och grönt.

-Jag bar aldrig det här innan de sköt Aziz. Nu bryr jag mig inte. Jag gör det för hans skull.

I början av april står jag i de tretusen meter höga bergen på gränsen till Irak. Tiotusentals människor går förbi mig. Trötta, hungriga, skottskadade. En kvinna med skräck i ögonen rusar förbi med ett döende barn i famnen. De flyr från Irak och Saddam Hussein hit till Turkiet. De flesta är kurder och varje natt dör ett femtiotal barn av utmattning, köld och matbrist. Etthundratusen människor sover på en naken bergssida utan tält och filt. De turkiska myndigheterna vill inte ha hit några kurder. De har nog med att tortera och skjuta ihjäl de som finns och vågar påstå att de är kurder.

Snart ska de här människorna transporteras tillbaka till de irakiska minfält.

Snart ska alltsammans ännu en gång upprepas. I vinter, nästa vår eller om ett år.

De är 25 miljoner - ett Baltikum i mellanöstern. De har levt här i tusentals år. Ändå har de inte ens rätt att tala sitt eget språk.

Stefan Hagberg

UPPRORET

Kurdisk gerilla(pesmerga) vid erövrade stridsvagn i norra Irak. Mars 1991

(Foto: Georg Kristiansen)

Irakiska Kurdistan, sista veckan i mars. Sista veckan av kurdernas tre veckor långa frihet.

Vi är på väg till Smail, en liten stad sju mil sydväst om floden Tigris som rinner genom "Dödens Triangel", det vidsträckt minfältet på gränsen mellan Turkiet, Syrien och Irak.

Mars är årets händelserikaste månad för Iraks fyra miljoner kurder:

Den 21 mars är nyårsafton i Kurdistan. Den 11 mars 1970 undertecknade kurdernas legendariske ledare Mustafa Barzani ett avtal med regeringen i Bagdad som gav kurderna autonomi. Den 17 mars 1988 föll gasbomberna över den kurdiska staden

Halabja i Irak. Idag är denna dag en nationell sorgedag. Så nu i år 1991 under upproret de två första veckorna i mars då kurderna befriade sina städer från

Fotografen Georg Kristiansen och journalisten Esref Okumus reste i de kurdiska delarna av Irak under våren 1991

Saddams armé.

Mars är också den kurdiska vårens höjdpunkt. Fåraherdarna är ute med stora fårskoockar både dag och natt. Bäckarna forsar vilt genom de djupa dalarna. Snön på de höga bergtopparna har just börjat smälta och ger bergkällorna rikligt av det söta och kopparklara vattnet. Luften är berusande frisk och

fruktträden står i full blom.

Det är ofattbart att människor skulle överge detta paradisiska landskap. Tvärtom, det är lättare att förstå varför kurdernas slagits

för sitt land i hundratals år.

I utkanten av staden Dahouk möter vi flickbarnen som bär lerkrukor och stora plasttunnor fyllda med det rena källvattnet från bergen.

-Det ska till de svårt skadade som ligger på lasarettet, förklarar vår guide.

Vattenreningsanläggningar, elgeneratorer och kraftverk har

bombats sönder av amerikanerna.

Luften känns blytung och stämningen är stum på de sårades avdelning i Zakhosjukhuset. En gråskäggig man halvsitter i sin sjuksäng. Rummet utstrålar otäck stelhet. Mannen stirrar på sitt täcke med nedsänkt huvud utan minsta rörelse.

Han bryr sig inte om människor som kommer och går. Han vill varken se, äta eller dricka.

I sängen bredvid ligger en ung man. En peshmerga(gerillasolda) Någon har dragit en rock över hans ansikte. Han ligger utan minsta rörelse. Droppflaskan som hänger vid hans säng är tom.

Vi tränger oss genom en desperat kö för läkemedel när vi lämnar Zakhosjukhuset.

Under vår femton mil långa resa från "Dödens Triangel" till frontlinjen mellan kurdisk gerilla och Saddams republikanska garde i närheten av staden Mosul, ser vi inte en enda by. Gröna fält, bördig jord mil efter mil och inte en enda levande by.

Vår guide, en man över 50 år. Han har varit peshmerga, gerillasoldat sedan 1964. Vi stannar bilen och han visar oss några stenhögar längsmed en bergssluttning.

-Det här är våran by, säger han. Sedan min farfars tid har den förstörts sju gånger. Vi bygger upp den och sedan kommer araberna och förstör den.

Sedan visar han ett oändligt grönt fält som är hans veteodling.

-I juli är det dags för skörden som räcker till bröd för 40 000 människor. Men en liten gnista skulle kunna tända eld på hela fältet. Fem gånger om dagen ber jag Gud att han inte ska släppa in Saddam till min åker.

Vår guide pekar hela tiden från jeepfönstret och visar var byarna låg, berättar vad de hette, när det skedde och hur det gick till. Bara i Zakhprovinsen fanns 570 byar. Byborna flydde undan gasattacken i augusti 1989. Nu lever de i provisoriska flyktingläger i Turkiet och Iran.

FN-kommissionen för mänskliga rättigheter som har medlemmar från 43 länder röstade ner ett förslag som gick ut på att fördöma just den här gasattacken.

På den kurdiska frontens högkvarter finns en lista på utplånade byar. De är markerade på en karta. Sammanlagt tretusenåttahundrasextiosju byar. Vissa av dem kan man inte ens spåra längre. Det var länge sedan och gräset har vuxit över ruinerna.

De flesta av byarna är markerade med några stenhögar. Utanför en ödeby som tidigare hade flera tusen invånare, möter vi två kvinnor. Av någon anledning har de inte följt med de andra. De är trötta och hungriga. De ber Allah och de ber oss. De ber oavbrutet. De ber om bröd som vi inte har.

Avfolkning till varje pris. Det har varit Saddams mål under 80-talet. Vi träffar en av cheferna för den avdelning inom säkerhetstjänsten som haft hand om detta i Dahoukområdet. Nu är han fånge hos kurderna.

-Vi fick order från Bagdad att alla byar i provinsen skulle jämnas med marken, säger han. Ingen skulle få bostätta sig i de förstörda byarna. Ordern kom direkt från Saddam Hussein.

Det är i slutet av mars och vi sitter vid porten till det nyligen

-Varför?
-Jo, för att reparera elledningarna så vi kan se på teve igen.

-Och du, vad ska du bli?
-Gerillasoldat
-Ar du inte rädd för krig?
-Nej.

Men tänk om du förlorar dina ben och måste gå på kryckor?

Dara svarar inte på frågan. Han sänker blicken nedåt som vore han bekymrad och försökte tänka efter hur det egentligen skulle kännas.

Vi är här för att träffa några före detta fångar som suttit i det beryktade underjordiska fängelset.

En av fångarna visar sig vara tioårige Daras far.

-Jag har tre söner, alla ska bli peshmergas, säger han stolt. Min far har varit med sedan 1960. Jag var själv fängslad fram till den 13 mars annars hade jag också gått med gerillan. Vi ger oss aldrig, aldrig! Det ska gudarna och regimen i Bagdad veta! Vi har

fängelse. Maskingeväret hänger snett över axeln på pojken och runt midjan hänger tunga patronbälten.

Man måste ha ett hjärta av stål för att kunna vistas på barnavdelningen vid före detta Saddam-sjukhuset i Dahouk.

Här möter vi barn med förstörda ansikten, Barn som förlorat sina armar, händer och fingrar. Barn med krossade ryggar. Barn med bombsplitter i magen, Blinda och barn brända av napalm.

Läkarna håller på att binda om såren när vi kommer in på avdelningen. Sköterskan håller upp två små händer med avhuggna fingrar. Läkarna öppnar spritflaskorna och häller rakt ner i de nakna såren. Barnen skriker: - Doktor! Doktor! Snälla

Det är barnen som drabbas hårdast av kriget

(Foto: Georg Kristiansen)

befriade fängelset mitt i Dahouk en av de största städerna i Kurdistan med uppemot en halv miljon invånare.

Ett gäng småpojkar bildar en ring kring oss. De är nyfikna och samtidigt blyga. De tittar på varandra och småler lite generat när vi ställer frågor. Kanske tycker de att vi ställer dumma frågor.

-Vad ska du bli när du blir stor?
-Jag ska bli elingenjör.

förlorat allt, våra byar, våra åkrar, våra djur. Bara själarna och kropparna är kvar. Och dem får Gud ta ifrån oss om så är hans avsikt.

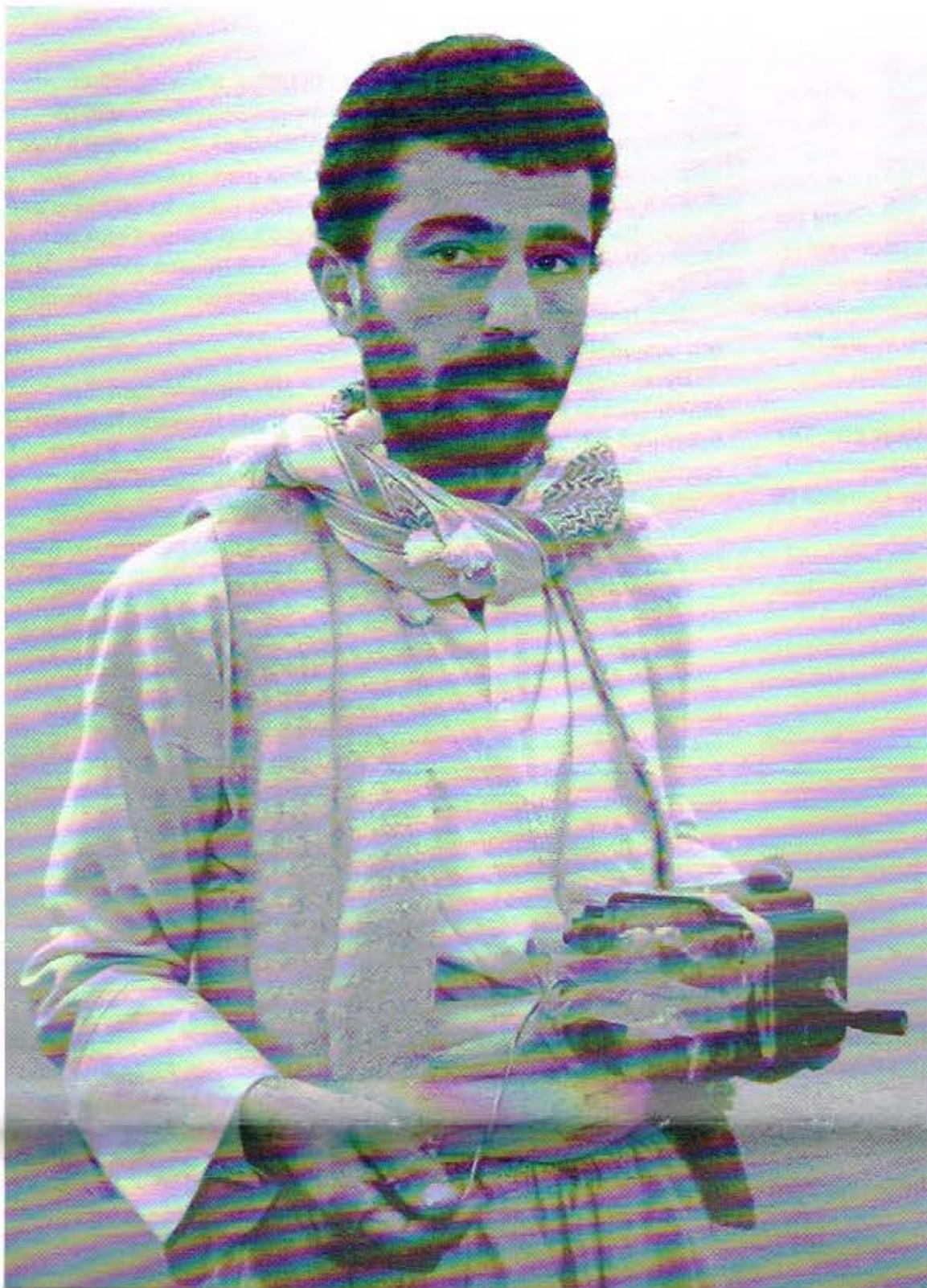
Salar, heter han, Daras far.

Den sista bilden vill han själv arrangera. Den föreställer en tioårig gerillasoldat som står spikrakt och allvarligt vid faderns sida framför gallren till faderns

doktor! Någon bedövning finns inte på sjukhuset.

Av drygt trehundra patienter är det bara tio som sårats i strider. Resten kommer från bostadsområden som utsatts för luftangrepp från helikoptrar och flygplan.

Shermin är en tio år gammal flicka. Hennes ansikte är förstört och hon har förlorat ena handen. Hennes läkare pekar på två sängar

Lezgin f.d. fånge i Saddam Husseins tortrykammare.

bredvid.

-Där låg åttaåriga Dilshad och femåriga Hozan. Båda dog förra veckan.

-Alla tre har en annan sak gemensamt. Deras pappor är "försvunna" sedan drygt tre år. En dag i augusti kom Saddams säkerhetsmän och hämtade dem. Sen dess har ingen hört av dem.

I rummet bredvid ligger 14-åriga Anter. Hans ben är täckta av djupa brännskador.

-Det var på kvällen när de två helikoptrarna flög över vårt hus, berättar han. Jag såg när de släppte ner bomberna och hörde några smållar. Sen vet jag ingenting.

Det var tolv dagar sedan. Men skadorna ser färskare ut.

-Det är napalm, säger Anter. Det tar lång tid innan det läker.

Läkaren nickar bekräftande.

Under det kurdiska upproret kunde många politiska fångar

befrias.

Vi befinner oss underjord. Lezgin är nervös och upphetsad. Han vill leda oss till sin cell där han satt i sex år. Han vill visa oss "elektroden", och den elektriska tortyrapparaten. Han vill visa oss "strykjärnet", "falakan", "järnkroken".

Vi följer Lezgin genom en tunnel. En lång tunnel som leder till de underjordiska cellerna, femton meter under markytan. Väggarna dryper av fukt. Det stinker och det känns tungt att andas i den syrefattiga luften.

Vi plaskar efter Lezgin genom de ändlösa tunnlarna. Det är kolsvart och trångt. Oljelampan lyser svagt.

Lezgin stannar vid en av cellerna. Håller lampan mot det lilla hålet i celldörren, tittar in och undersöker taket. Så nickar han:

-Här! Här är min cell, säger han med darrig röst. Här skulle jag

sitta hela livet. I denna grotta på två kvadrat. Utan säng, utan ljus, utan vatten. Här ruttar man. Här dör man bit för bit varje dag.

Han hade dömts till livstids fängelse för påstått samröre med Kurdistans Demokratiska Parti(KDP).

När vi träffar Lezgin har han varit fri i tolv dagar från natten mellan den 13 och 14 mars då kurderna slog till och fritog samtliga 273 fångar i det underjordiska fängelset i Dahouk.

Han öppnar nästa dörr.

-Här satt tolvårige Mamed Jabbar från Sakho.

Han hängdes för några månader sedan. Hans far var med i gerillan.

En fånge har med naglarna försökt skriva något på celldörren: "Min ungdom är borta. Jag dör imorgon"

På väg ut passerar vi kvinnoavdelningen. De cellerna är något "bekvämare". De är större och har betongväggar. Det finns inget vatten på det smutsiga golvet.

I en av cellerna ser vi torra blodfläckar, trasor av underkläder och en trasig sko. I en annan cell ser vi för första gången en säng i detta fängelse.

-Här satt arton kvinnor när vi befriade fängelset, säger en av vakterna. Alla var nakna och stank av smuts. De låg på varandra när vi kom in. Några hade tappat förståndet.

En gammal kvinna med långa naglar och långt hår undrade om Hasan Al-Bakr hade dött, berättar en vakt och skrattar.

Al-Bakr var Saddams

föregångare och president för tolv år sedan.

Till sist får vi träffa de som skötte det hela. Den kurdiska fronten hittar på allt för att inte låta oss träffa de 69 tillfångatagna männen från säkerhetstjänsten. De tillhör de känsligaste frågorna efter upproret. Folket kräver omedelbara avrättningar, medan fronten "vill förbereda åtal som kommer att ta tid".

De kurdiska vakterna har valt ut sex av de högst uppsatta från den inre säkerhetstjänsten. Vi träffar dem under rigorösa säkerhetsåtgärder. Ett femtiotal vakter riktar gevärspiporna mot dem under hela intervjun. Det är inga bödlar vi träffar utan förödmjukade skräckslagna människor som ber för sina liv.

-Vi ångrar allt, säger de. Vi lydde order. Annars hade Saddam avrättat både oss och våra barn.

De erkänner allt utom tortyr.

-Varje avdelning har ett speciellt team som sysslar med tortyr, säger den högst ansvarige för avfolkningen av Dahouprovinsen. Men ingen av oss har jobbat med tortyrteamen.

Plötsligt drar vår tolk en bunt färgbilder ur rockfickan och slänger på golvet.

Bilderna föreställer kroppar utan huvuden. Huvuden utan kroppar, Slaktade, sönderskjutna och brända människokroppar.

-Vad är det här, frågar han. De fanns i ditt rum.

Säkerhetschefen sänker huvudet mot marken utan att svara honom.

Det råder en obehaglig tystnad. Vår tolk har bytt sin roll till förhørsledare och vi känner att vi intervjuar redan döda människor.

Så på kvällen den 30 mars är vi på väg tillbaka till Syrien. Klockan är sju tar vi farväl av några vänner. Två timmar senare anfaller Saddam Hussein.

Vi går över ett minfält och vägleds av den kurdiska gerillans bästa minspanare. Irakiska gränssoldater beskriver gränssområdet vi går genom till fots. Runt omkring oss exploderar krevaderna av artillerield. rakt framför oss ligger Syrien, till höger Turkiet. Skräcken hugger i oss. Vi vill springa för våra liv genom "Dödens Triangel".

Några timmar senare sprängs hundratals människor i luften då de oftast utan hjälp flyr från Saddams soldater samma väg.

ESREF OKUMUS

KURDERNAS DRAMATISKA HISTORIA

Kurdistan på kurdiska och andra iranska språk betyder "kurdernas land" på samma sätt är det med Hindustan, Afghanistan, Baluchistan och Pakistan. Kurdistan är inte en oberoende politisk stat utan ett geografiskt område som sträcker sig över de turkiska, iranska, irakiska och syriska gränserna med enskilda områden i Azerbadzjan och Armenien.

Området är stort som Frankrike cirka 500 000 kvadratkilometer. Första gången namnet "Kurdistan" refereras i historien är 1150 e.kr. och den första delningen av landet skedde 1514 då den persiska safaviddynastin och det ottomanska riket delade landet emellan sig. Detta bekräftades senare i zuhabavtalet 1639.

Andra gången landet delas sker 1920 och då mellan Turkiet, Iran, Irak och Syrien.

Kurderna är bland de äldsta folken i mellanöstern. De har sedan urminnes tider levt i sina bergsområden ända tills de invaderades och assimilerades av indoeuropeiska stammar från norra kaukasus mellan 1000-2000 f.kr. Varianter på ordet "kurd" har återfunnits i de sumeriska, babylonska och assyriska kungarnas kilskrifters men också i de armenska, grekiska och romerska kungakronikerna.

Kurderna är idag uppskattningsvis minst 25 miljoner. I den del av Kurdistan som ligger i Turkiet lever idag mellan 10 och 13 miljoner och cirka 2 miljoner lever i andra delar av Turkiet. Någon egentlig folkräkning har inte gjorts sedan 60-talet och få vågar uppge sin nationella tillhörighet av risk för repressalier. Den officiella siffran har på några få år stigit. Först från fem till sju och sedan helt plötsligt till 12 miljoner som president Özal överraskande uppgav i januari 1991. I Iran lever cirka 6 miljoner varav en miljon i Khorasan, Baluchistan och Teheran. Mellan 3,5 och 4 miljoner finns i Irak. 1,5 och 2 i Syrien och cirka 500 000 i Sovjetunionen (huvudsakligen i Azerbadzjan, Armenien, Georgien men också i Turkmenistan, Kazakstan, Kirgisien, Uzbekistan och Krasnodar Krai. Cirka 100 000 lever i Libanon och 600 000 har av politiska eller ekonomiska skäl emigrerat till i olika europeiska länder, USA, Canada samt Australien.

Kurdistan är också befolkat av en rad icke-kurdiska etniska grupper och minoriteter som turkar, assyrier, kaldéer, syrianer, armenier, turkmener, araber m fl.

Kurdistan är ur religiöst hänseende heterogent sammansatt. Förutom muslimer finns det kristna, judar och yezidi. Majoriteten av befolkningen är sunnimuslimer. Dessa skiljer sig från turkarna och araberna genom att de praktiserar den shafetiska skolan av

sunnislam, medan turkar och araber i allmänhet praktiserar den hanefitiska. Andra grannfolk som azeritürkarna och perserna är vanligen shiiter. Shiismen har sina flesta anhängare i sydöstra och sydligaste delarna av Kurdistan. Två varianter av shiismen i södra Kurdistan är "Ahle-e-Haqq" (Sanningens folk) och "Alewiter" i nordöstra Kurdistan. En annan religion i Kurdistan som har bevarat en del element ur den forna zoroastrismen och dessutom delar en del värden med islam, är yezidismen.

Enligt arabiska historiker integrerades de kurdiska landområdena i de muslimska rikena efter omfattande och häftigt motstånd år 637 e. kr. Efter att kalifen av Abbasids makt försvagades upprättades ett antal kurdiska dynastier och stadsvälden mellan år 900-1200-talet e.kr. Bland de mest berömda rikena från denna tid är shaddadidernas (951-1199), marwanidernas (991-1083), hasanwayidernas (959-1095), annazidernas (991-1117) och ayybidernas (1187).

Dessa riken förstördes då turkmener och mongoler invaderade under ledning av Hulago och Timor Lenk på 1200- och 1300-talet. Detta var en eländig tid för det kurdiska folket. Många delar av landet avfolkades av massakrer och genom att människor helt enkelt flydde. Efter detta följde den ottomanska invasionen av Kurdistan.

Nya självstyrande och autonoma furstendömen bildades mellan 1600-talet och 1800-talet. Detta skedde inom ramen för de persiska och ottomanska rikena. Några av de mest betydelsefulla var Ardelan, Mokri, Baradost, Baban, Sharazoor, Soran och Botan. I mitten av 1800-talet förlorade dessa emirat eller furstendömen sin relativa självständighet som en följd av den aggressiva centralisering av statsmakten som både perser och ottomaner bedrev vid den här tiden. Detta var i sin tur en följd av ett alltmer aktivt och expanderande Europa. Det sista av dessa emirat torde varit Botan (1848) på gränsen mellan dagens Turkiet och Irak.

Kurderna kom i likhet med många lydfolk i de persiska och ottomanska rikena att ta intryck av idéerna från den europeiska upplysningstiden, franska revolutionen och nationalistiska strömningar i början av 1900-talet. Påtagliga nationalistiska stämningar uttrycktes i det klassiska kurdiska dikteposet Mem U Zin av Ahmed Khani i mitten av 1600-talet och av poeten Haji Qadir Koyi i mitten av 1800-talet samt av Sheik Ubeidullah Nahrî, ledaren för det kurdiska upproret 1880, då denne försökte skapa en oberoende kurdisk stat av de ottomanska och iranska områdena.

(Foto: Carina Hedenberg)

När det ottomanska riket föll ihop efter första världskriget restes nytt hopp bland kurderna om självständighet.

Det ottomanska rikets deltagande i första världskriget ledde till nederlag och enligt Sykes-Picotöverenskommelsen från 1916 mellan England och Frankrike samt president Woodrow Wilsons fjortonpunktersprogram för världsfreden skulle det ottomanska riket delas i ett antal nya statsbildningar, självständiga eller under brittisk eller franskt mandat. Kurderna och armenierna uppmuntrades samtidigt att kräva självständiga stater. Dessa båda folk gjorde gemensam sak och presenterade ett memorandum till fredskonferensen 1919. General Sharif Pasha var kurdernas representant och Boghos Pasha armeniernas.

Allt var frid och fröjd och den 10 augusti 1920 undertecknades ett fredsfördrag i Sévres i Frankrike. Artiklarna som rör kurderna lyder i sammanfattning på följande sätt:

Artikel 62: Inom ett halvår efter fördraget skall förberedelser vara igångsatta för bildandet av ett kurdiskt område med lokal autonomi. Inom detta område skall assyriernas och andra etniska och religiösa minoriteters rättigheter garanteras.

Artikel 63: Den ottomanska regeringen accepterar och verkställer inom tre månader förslagen från de kommissioner som skall utarbeta rekommendationer i enlighet med artikel 62.

Artikel 64: Om en majoritet av den kurdiska befolkningen inom det autonoma området efter ett års tid framställer önskemål till Nationernas Förbund (NF) om självständighet från Turkiet, skall Turkiet släppa alla sina krav på området. Detta under

förutsättning att NF:s råd anser kurderna kapabla till självständighet. När och om denna stat bildades skulle befolkningen i och kring Mosul (norra Irak) kunna ansluta sig.

Så var det tänkt men ett antal händelser satte käppar i hjulen och resultatet ser vi än idag följderna av. Löftena till kurderna sveks senare.

I södra Kurdistan senare Irak, hade britterna redan två år tidigare ockuperat Kirkuk i maj 1918 och Mosul efter avtalet om eldupphör i första världskriget i oktober 1918. Ottomanska styrkor tvingades retirera från området. Britterna hade i början funderingar om en eller två autonoma kurdiska administrationer, som skulle vara löst kopplade till det nybildade Irak i form av en konfederation. Det var en fiffig idé som möjliggjorde för engelsmännen att behålla kontrollen över de rika oljefyndigheterna i mosulområdet. 1919 erkände britterna Sheikh Mahmoud Barzinji som guvernör i Sulemaniya. Han hade haft den positionen även när det ottomanska riket styrde. Nu skulle han acceptera brittisk rådgivning och auktoritet men det skar sig nästan genast och utvecklades till strider. Så han arresterades och skickades till Indien i exil.

Det fanns vid den här tiden två olika synsätt på den kurdiska frågan inom det brittiska ministeriet för kolonierna. Det ena ansåg att man skulle upprätta ett självständigt Kurdistan och det andra att Kurdistan skulle ingå i Irak

Turkiet fortsatte kriga mot de allierade under ledning av Mustafa Kemal Atatürk. Med religiösa förtecken

forts sid 10.....

KURDISTAN

Mahmut Kiper,
socialarbetare.

Kommer från turkiska delen av Kurdistan.
Kom till Sverige 1975.
Efter militärkuppen 1971, kastades han i fängelse under sju månader eftersom han varit aktiv inom den kurdiska frihetsrörelsen.
-Betraktar du dig som en turk och går med på att glömma ditt eget språk, din kultur och inte gör några anspråk på nationell frihet så har du förstås samma rättigheter som en turk. Sedan är det diskutabelt om en turk

har samma demokratiska fri- och rättigheter som en svensk i Sverige.

Mahmut tror inte att han kommer att få uppleva ett fritt Kurdistan.

-Det ska inte förnekas att det råder en viss oenighet kurderna emellan om målet för kampen: En oberoende stat eller enbart rätten att vara och leva som kurd oberoende vilket land du befinner dig i. Personligen tror jag nog att det stora flertalet kurderna drömmer om en fri stat men att den långvariga och blodiga kampen lett till en viss resignation.

Kurdernas motståndare hävdar oftast att en kurd föds med geväret i hand. Det stämmer inte. Decennier av förtryck och ständiga försök att krossa det kurdiska samhället har lett till ett konstant beväpnat tillstånd. Kurderna tvingas försvara sig. Makthavarna ger oss få demokratiska möjligheter att förändra kurdernas situation i de olika delarna av Kurdistan.

612 f.kr	Mederna, som anses vara förfäder till kurderna, erövrar assyriernas huvudstad Nineve och bildar ett kejsardöme.
800-talet	Kurderna underkastar sig islam efter grymma erövringståg.
1071	Seldtjukurkarna invaderar Kurdistan.
1514	Slaget vid Tjaldiran mellan de ottomanska och de persiska rikena.
1639	Ottomanerna vann kriget och fick stöd av kurderna. Zulabfördraget: Kurdistan delas för första gången.
1806	Revolt under Abdurrahman Pasha av Sulemanie.
1830-47	Revolter i Rewanduz under kor Muhammed Pasha, hedr-Khan av Botan och Said Beg.

Ahmad Hussayni är poet och författare

Kommer från Syrien
Kom till Sverige 1989.

-Första gången jag såg kurdiska bokstäver var i en bok som låg i min fars

portfölj. Det var en kärlekssaga som heter Mem U Zin.

Ahmad är uppvuxen i en religiös miljö. Fadern är muslimsk präst (mullah). Religionen - som litteratur - var en av anledningarna till att Ahmad blev författare.

-Det och inte minst min mors berättarkonst. Barndomen i det kurdiska samhället karakteriseras av en konstant närhet till lidandet. Våra sagor där verklighet och myt går ihop berättar om det kurdiska folkets

kamp genom århundraden, om hjältar och martyrer.

Ahmad skriver oavbrutet. Det är det som håller honom vid liv.

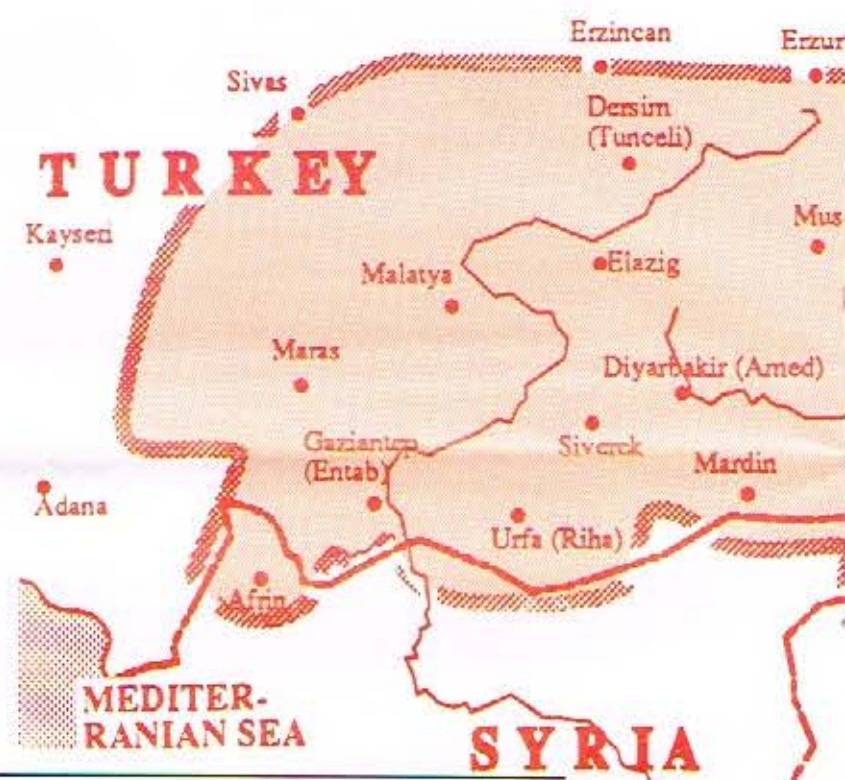
-En kurdisk författare måste skriva såsom det kurdiska folket drömmer. Eftersom dröm och kamp är sammanflätande i vår historia liksom i vårt dagliga liv.

Ahmads släktingar är kvar i Syrien.

-Jag och min familj har olika syn på vad den kurdiska kampen ska leda till. För mig är det självklart att målet är ett fritt enat Kurdistan och jag anser inte att en kurd är fri så länge som han tvingas göra avkall på sitt kurdiska ursprung. Det kurdiska språket är förbjudet i Syrien. Att förneka sitt ursprung är allt annat än frihet.

Ahmad anser att vägen till frihet innebär en väpnad kamp men att det också krävs diplomatiska förhandlingar på internationell nivå för att fullfölja befrielsen.

-Dagens uppdelning av Kurdistan är onaturlig, slutar Ahmad.

Naser Rezzazi, sångare och poet.

Kommer från iranska delen av Kurdistan. Kom till Sverige 1984.

Tidigare var Naser aktiv peshmerga

- gerillsoldat i den kurdiska befrielseströrelsen under åren 1978-84.

Men hans problem med den styrande regimen började långt tidigare. En kurdisk sångare och poet som lovsjunger sitt land, ett land som inte existerar enligt de styrande i Iran råkar ständigt ut för förföljelse.

-Det finns några städer i Iran som ligger i befriade kurdiska områden; Rwandez, Diyana, Raniye och Shaklawa. Där har det kurdiska fläster alltid varit starkt.

Nasers medlemskap i befrielseströrelsen, att han sjöng kurdiska sånger samt att han efterhand ville utöva sitt yrke oberoende av politiska organisationer gjorde att han till sist valde att fly från Iran.

-Erfarenheterna visar att väpnad kamp för ett fritt Kurdistan inte räcker. Det krävs också diplomatiska förhandlingar där stormakterna USA, Frankrike och England deltar.

Naser är för en marxistisk revolution och anser att de misslyckanden som idag splittrar Sovjetunionen beror på en felaktig tolkning av marxismen. Han tror att demokrati är både möjlig och nödvändig för den framtida revolutionen.

Idag lever han i Sverige och har tre barn, en flicka och två pojkar. En av pojkarna är född i Sverige.

- 1880 Sheikh Obeidullah revolterar mot ottomanska och persiska rikena efter att ha valts till ledare av 220 kurdiska ledare.
- 1920 Sevresfördraget; kurdernas och armeniernas rätt till självständiga stater erkänns i enlighet med artiklar nummer 62-65
- 1923 Lausannefördraget; den nya turkiska staten som besegrat grekerna med hjälp av kurderna tog bort paragraferna från Sevresfördraget.
- 1925 Shejk-Saidupproret. Slutar med nederlag för kurderna.
- 1930-37 Uppror under Ihsan Pasha. Uppror i Barzan under Mustafa Barzani's ledning. Uppror i Dersim.
- 13 jan 1946 Proklamering av den kurdiska republiken Mahabad i iranska Kurdistan. Ungefär ett år senare tar de iranska trupperna Mahabad i besittning. 21 kurdiska ledare avrättas.

- 1961 "Det fjorton år långa kriget" startar i Irak under ledning av Mustafa Barzani.
- 11 mars 1975 Shuh Reza Pahlavi och Saddam Hussein undertecknar ett försoningsfördrag i Algeriet (under en OPEC-konferens) som går ut på att den irakiska gränsen stängdes för kurderna. Detta blir början på det kurdiska sammanbrottet.
- 1 feb 1979 Khomeini anländer till Iran. Ingenting ändras för kurderna.
- 12 sep 1980 Militärkupp i Turkiet. Många kurder blir tvingade lämna Kurdistan. En stor grupp kommer till Sverige.
- 1988 Saddam Hussein attackerar kurdiska byar med gas. I Halabja dör 5000 kurder. Tio-tusentals flyr.
- 1991 Efter gulfkriget gör kurderna uppror. USA uttalar sitt stöd men gör inget åt Saddam Husseins flyg- och helikopterattacker med bomber och gas över civila kurder. 1,3 miljoner flyr upp i bergen vid den turkiska och iranska gränsen.

Razzaq Mirza från Irak Kom till Sverige 1983 Razzaq är feylirkurd och uppvuxen i Bagdad. Begreppet "feyli" är benämningen på kurder bosatta Bagdad.

Razzaqs kunde sitt kurdiska ursprung till trots studera på ett arabiskt universitet.

Men hans engagemang för sitt folks nationella och kulturella frihet ledde till att han redan som 18-åring (1963) arresterades, torterades och kastades i fängelse under tre månader.

En jämnårig kamrat arresterades samtidigt och avrättades framför ögonen på Razzaq.

Razzaq blev alltmer involverad i den kurdiska motståndsrörelsen som efter en uppgörelse mellan shahen av Iran och

Bathregimen i Irak tillfälligtvis kollapsade 1975, Razzaq flydde först till Syrien, därefter till England. 1979 reste han till Iran och återförenades med sin familj i Teheran. Tre år senare (-82) arresterades han på nytt.

Hans dröm är ett fritt Kurdistan. -Det kan uppnås på diplomatisk väg genom förhandlingar med stormakterna, där FN och EG deltar. Men det krävs även väpnad kamp. Världen börjar att uppmärksamma det kurdiska folket - inte minst efter tragedin i Halabja 1988. Men samma år den 17 februari-25 mars förvisades 180 000 människor från Germianprovinsen i norra Irak till ökenområden i södra Irak vid gränsen till Kuwait och Saudiarabien. Alla vapenföra unga män avrättades. Förvisningen går i den irakiska armén under benämningen "Al-Anfal"*

De kurdiska ledarna har förgäves krävt svar av Saddam Hussein om dessa människors öde.

*AL-Anfal = namnet på ett av koranens kapitel, de s k surorna. Al-Anfal tillåter i Guds namn muslimer att ta krigsfångar och krigsbyte..

lyckades han lura en del kurdiska ledare att slåss med honom mot armenier, greker och de allierade. Han framhöll att det gällde muslimerna mot de kristna och att kurderna efteråt skulle få autonomi.

Under tiden motsatte sig kurderna i Irak planerna på att de skulle ingå i Irak. Samtidigt fortsatte Turkiet att göra anspråk på mosulområdet framför allt eftersom britterna tagit det efter eidupphöravtalet trätt i kraft.

Turkarna skickade en styrka till Rowanduz i Irak (1921). Den leddes av Uzdemir Pasha och lyckades göra vissa militära framsteg mot britterna. Vad göra?

Britterna tvingades bita i det sura äpplet och hämtade tillbaka Sheikh Mahmoud från Indien. Väl hemma utropades han till statsöverhuvud för den autonoma administrationen i Syd-Kurdistan och den 22 december 1922 lät britterna meddela:

"Hans Majestäts regering och irakiska regeringen erkänner kurder bosatta inom Iraks gränser, rätten att forma sin egen kurdiska regering inom landets gränser."

Resten av dokumentet handlade om att kurderna skulle skicka ansvariga delegater och förhandla med britterna om formerna för det hela.

Men Sheikh Mahmoud hade redan utropat sig till kung över Kurdistan en månad tidigare. Istället tog han kontakt med Turkiet och Sovjetunionen. Turkiet hade haft taktiska kontakter med Sovjet och den nybildade socialistiska republiken. Detta gladdde inte engelsmännen nämnvärt och det seglade upp en militär konflikt som skulle vara i två år till juli 1924 då britterna återtog Sulemaniya och upprättade en brittisk administration i irakiska Kurdistan.

Befrielsekriget tillsammans med kurderna som var kända som goda krigare, gick bra för Mustafa Kemal i

Turkiet. Men när ett nytt fördrag 1923 undertecknades i Lausanne den 23 juli så nämns inte kurderna med ett ord.

..KURDERNAS DRAMATISKA HISTORIA

I artiklarna 38-45 upptar en rad saker som behandlar minoritetens ställning, andra språks rätt, ja tom greker och assyrier nämns men inte kurder. Vad hade hänt?

Enligt turkiets chefsförhandlare Ismet İnönü var det inte nödvändigt att skriva något om kurderna eftersom kurder och turkar "var bröder" och själva kunde komma överens.

Nu hör det till saken att det gamla Kurdistan delats mellan det nya Turkiet, ett Irak under brittiskt mandat och ett Syrien under franskt. Kurderna i Iran berördes inte. Härmed skapades de gränser som skiljer kurderna åt än idag.

Britternas tvist med turkarna om Mosul överlämnades till Nationernas Förbund(NF).

I det här läget kan det verka som Frankrike, England och Turkiet egentligen hade ett gemensamt intresse av att dela Kurdistan. Det sved säkert inte nämnvärt i britterna att de fick händerna på de rika oljefyndigheterna i Kirkuk och Mosul.

1925 rapporterade en NF-delegation att befolkningen i de kurdiska delarna (bl a Mosul och Kirkuk) inte ville tillhöra vare sig Irak eller Turkiet. Rapporten konstaterade också att detta skulle vara bästa lösningen.

Skälet till att man ändå förordade ett införlivande var att det skulle krävas för "Iraks ekonomiska överlevnad...".

Det sas också att kurdiska skulle bli det officiella språket i området och att kurdernas krav på egna administratörer, lärare och domstolar skulle respekteras.

1926 avgjorde NF mosulfrågan till Iraks fördel och när Irak blev

självständigt 1930 sas inte ett ord om några kurdiska rättigheter.

I Iran härskade Qajarerna en turkmenisk dynasti till Reza Pahlavi störtade qajarerna i en kupp 1925. Alltsedan 1920 hade ett omfattande kurdisk uppror pågått under ledning av Simko som 1930 mördades under pågående förhandlingar med Shah Reza Pahlavi.

Efter avtalet i Lausanne ströp Mustafa Kemal Atatürk alla rättigheter för kurderna i Turkiet. Den 3 mars 1924 förbjöds kurdiskan. Den var fem månader efter att den turkiska republiken utropats. Detta ledde till uppror bland kurderna i februari 1925 under ledning av Sheikh Said. Detta slogs ned men redan 1927 startade ett nytt vid berget Ararat. Revolten som anfördes av Ihsan Nuri Pasha tog slut först 1932 då både Iran och Turkiet gjort gemensam sak.

I Turkiet förnekade man nu helt att det fanns några kurder.

30-talet var en svår tid av förtryck för kurderna men 1946 den 22 februari proklamerades en kurdisk republik i Mahabad i den iranska delen av Kurdistan. Qazi Muhammed blev dess president och Mullah Mustafa Barzani arméchef. Republiken varade i ett år. Flera av ledarna hängdes men Barzani lyckades fly till Sovjet där han levde i tio år. 1958 kunde han återvända men hans parti KDP förbjöds snart och 1961 startade han ett uppror som varade till 1975 då vapenleveranserna ströps genom ett avtal mellan Irak och Iran.

Efter 1975 har ett flertal nya partier och organisationer bildats i de olika delarna av Kurdistan. I Irak är de mest inflytelserika militära befrielseörelserna Kurdistans Demokratiska Parti Irak(KDP-Irak) och Kurdistans Patriotiska Union(PUK). I Iran är det merst inflytelserika partiet Kurdistans Demokratiska Parti i Iran(KDPI) och 1984 startade den turkiska gerillan

Kurdistans Arbetare Parti(PKK) en väpnad kamp i de kurdiska delarna av Turkiet. Vid sidan av dessa partier som för väpnad kamp finns hela skalan av vänster-högerpartier. Dessa är för närvarande inte särskilt starka.

De politiska målen för gerillan är olika grad av självständighet eller autonomi.

Under Saddam Hussein har 4 000 kurdiska byar förstörts, enorma folkdeportationer skett och 1988 gasades 5 000 kurder i staden Halabja ihjäl.

I Turkiet är kurdiska fortfarande förbjudet och de kurdiska provinserna är sedan 1978 satta under militärt undantagstillstånd. Mord, tortyr och långa fängelsestraff väntar de kurder som försöker protestera.

Våren 1991 alldeles efter de allierades krig mot Saddam Hussein gjorde ett stort antal saddamtrogna kurder först uppror och sedan gemensam sak med en front bestående av 17 olika oppositionella demokratiska organisationer varav en rad kurdiska organisationer. Bland andra deltog de två största parti- och gerillaorganisationerna KDP och PUK. KDP leds av den legendariske Mustafa Barzani son Massoud Barzani och PUK av Jelal Talabani. Upproret slogs ned och miljoner människor varav de flesta var kurder attackerades med helikoptrar, napalm och bomber och jagades upp i de kurdiska bergen på den irakiska gränsen till Turkiet och Iran.

Under 1991 har sedan långa förhandlingar pågått mellan gerillafronten och Saddam Hussein.

I Turkiet har kurder tillåtits tala kurdiska hemma och lyssna på kurdisk musik hemma. Året är 1991. Samtidigt har förtrycket mot civilbefolkningen ökat. Detta har i sin tur skapat något som håller på att utvecklas till ett civilmotstånd likt intifadan i Palestina.

Omar Sheikmous

KURDISKA SPRÅKET

Många svenskar undrar vilket språk kurder talar. Är det turkiska, persiska eller rentav arabiska. Vissa tror att det är ett slags turkisk eller arabisk dialekt. Få vet att det är ett eget språk.

Det kurdiska språket tillhör, vilket kan låta lite krångligt, den västiranska delen av den indoeuropeiska språkgruppen. Det förtjänar att påpekas att språket på intet sätt är släkt med varken arabiska eller turkiska. Skillnaden mellan

kurdiska och turkiska är lika stor som mellan svenska och finska.

Idag finns det två huvuddialekter i kurdiskan;

"kurmandji", som talas av de flesta kurder i Turkiet, Syrien och Sovjet samt "sorani", som talas av merparten kurder i Iran och Irak.

Feyli, Gorani, Zaza och Kelhori är några varianter av dessa två dialekter.

Kurdiska skrevs tidigare liksom persiskan och turkiskan endast med arabiska bokstäver. Men sedan 30-talet har kurderna ett latinskt alfabet som är grundat av den kurdiska språkexperten Djelalet Bedirxwan bosatt i Paris.

Detta alfabet används av kurder i Syrien, Turkiet och Libanon. Kurderna i Iran och Irak skriver fortfarande med arabiska

bokstäver. I Sovjet används det kyrilliska alfabetet sedan 1945.

(Mellan 1929 och 1945 var det kurdiska skriftspråket latinskt i Sovjet).

Eftersom kurdiskan inte har varit officiellt språk och förbjudet i Turkiet sedan 1924 har det inte kunnat utvecklas som andra språk. Trots detta har det skrivits mycket på kurdiska.

För närvarande arbetar många kurdiska språkforskare runt om i världen med att utveckla det kurdiska språket. Vid Kurdiska Institutet i Paris som bland annat samlat 3 400 litterära verk av och om kurder, arbetar man för närvarande med att sammanställa ett kurdiskt-franskt lexikon omfattande 55 000 ord.

Kurdo Baksi

FEM KURDISKA ORDSPRÅK

Byn har tio hus men elva profeter

Vargen tycker om dimmiga dagar

Den duktiga tuppen gal redan i ägget

Det hörs inget av den ensamma handen

Pengar är en bra betjänt men en dålig herre

P.O.F

Poeter & Författare

Den ständiga skrällen för att soldater eller den hemliga polisen ska knacka på en natt och hitta en bok på den kurdiska språket har många kurder känt genom tiderna. Fortfarande idag i slutet av det nittonde århundradet är det förbjudet att ha en kurdisk bok i bokhyllan i Turkiet där femton miljoner kurder lever.

Ändå har detta folk en synnerligen rik litteratur både i form av dikter och böcker. I ett land som ständigt splittrats spelar litteraturen en viktig roll. Alltid har någon härskare försökt att dominera detta folk. Men upprorets låga har aldrig släckts. Ibland liten och flämtande. Ibland stor och dånande som en mäktig eldsvåda.

Allt detta har speglats i den ofta dramatiska diktningen vars första namn Baba Tahir Hamadani, Ali Hariri och Ali Tarmuki blir kända ändå så långt tillbaka som på 1000-talet e. kr. Det kurdiska språket finns dokumenterat ännu längre tillbaka till 600-talet e.kr.

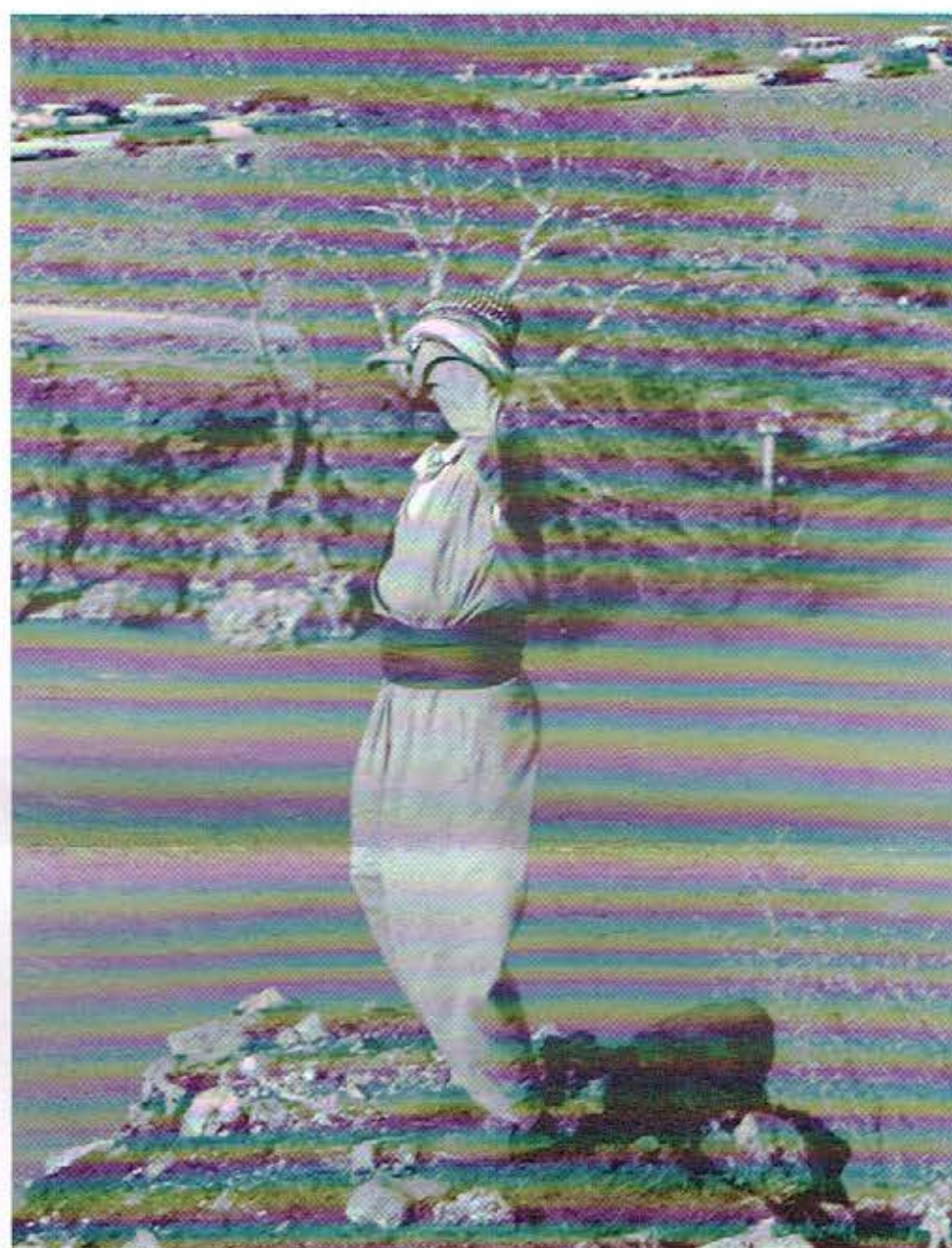
Det finns forskare som menar att kurderna härstammar från mederna och då bör också Zoroastrismens heliga böcker Avesta vars muntliga traditioner nedtecknades mellan 226-650 e.kr. räknas till den kurdiska litteraturen. De främsta bland dessa ofullständiga skrifter är Zarathustras verspredikningar som handlar om hur det onda fläckat världen och hur människorna genom gudstjänst och arbete ska rena världen.

-Det finns många dolda perioder i den kurdiska litteraturen som vi inte vet så mycket om, säger Sherko Bekas, berömd kurdisk poet, bosatt i Sverige och belönad med Tucholskypriset 1987.

1200-talet var emellertid en ljus period. Då frodades litteraturen och Mullah från Jazireh är kanske det främsta exemplet(1207-1281). Mörkare perioder blir dock 1300-1400- och 1500-talet. Många gånger sammanfaller dessa perioder med hårt förtryck och liten frihet.

Så delas Kurdistan för första gången av de ottomanska och persiska rikena. Detta föder för

första gången nationalism, kurderna känner sig som ett folk och ingen har bättre förstått detta än Ahmed Khani(1650-1706) Hans klassiska diktverk Mem U

(Foto: Stefan Hagberg)

Zin betraktas som kurdernas nationalepos. Ett klassiskt kärleksdrama närmast besläktat med Shakespeares Romeo och Julia.

Följande rader får belysa en del av Khanis klara insikt om det kurdiska dilemma:

*Zin, känner du inte igen mig
Jag är Mem, jag liknar en falk,
som man bär på knutna
handen*

*med blödande klor,
röda som vinet,
med gul kräva och
gyllene skrud.*

*Jag är varken turk eller
pers
men kurd med kropp av stål
hårt huvud och sårat hjärta.*

Efter Khani blev det tyst i den kurdiska litteraturen fram till 1800-talet då nya stora poeter lyckades göra sina röster hörda. Fram till första världskriget är

Nali, Mewlewi och Hadji Kadir Koyi, några av de mest framträdande namnen tillsammans med Salim.

Influenser från
västerlandets lyrik från poeter som Shelly, Byron och Yeats kan iaktas vid denna tid. Samtidigt började lyriken också söka sig tillbaka till rötterna. Ett bra exempel på kombination nationalism och sökande efter rötterna är Faik Bekas, far till Sherko Bekas som nu lever i exil i Sverige. Faik Bekas(1905-1948) började rensa det kurdiska språket från utländska ord, återupplivade kurdisk folklore och spelade stor roll som nationalistisk poet.

En annan av de mycket stora poeterna är Goran(1904-1962. Han kom från Halabja i Irak. Han avskaffade det arabiska versmåttet och har skrivit många klassiska diktverk främst om natur och kärlek. De mest framstående poeterna är vid sidan av de nu nämnda Hemin, Hejar, samt Qedrican, Osman Sebri och Cigerxwin.

Ereb Shemo(1897-1978) som verkade i Sovjet anses som pionjär för den kurdiska romanen. Andra författare av vikt är Ehmed Mukhtar Jaf, Ibrahim Ahmed, Elaadin Seccadi, Cemil Saib, Rehim Gazi, Hesen Qizildzi.

Medan Khani utnyttjat den relativa friheten i emiratet Botan kunde nu samma relativa frihet i emiratet Baban underlätta dessa poeters diktning. Dagens kurdiska litteratur anses härstamma från just Baban som låg på gränsen mellan Iran och Irak i närheten av dagens Sulemaniya. Vid denna tid handlar det ännu om poesi. Det skrivs inga romaner. Versmåttet är arabiskt. Hadji Kadir anses vara den i som först uppmanade kurderna att sträva efter frihet.

Vid denna tid börjar poeterna resa och ta intryck från omvärlden. Genom det ottomanska riket med högsäte i Turkiet kom europa närmre. Ett bra exempel är Piramerd som översatte till och från främmande språk. Han var också tidningman.

...Litteratur

I Sverige har många kända författare och poeter funnit en fristad och en ny riktning inom den kurdiska litteraturen kallat "Stockholmsskolan" har också bildats. Vid sidan av Bekas kan Fehad Shekely nämnas bland poeterna och Mahmut Baksi, Firat Cewer och Mehmet Uzun tillhör de främsta kurdiska exilförfattarna.

Kurdo Baksi & Stefan Hagberg

Journalisten CARINA HEDENBERG
reste i Iran och Irak i april 1991....

TILL

DE FÖR

APRIL 1991.....

Sardasht, Orumieh, Beytush, Mergaseh - städer, byar och flyktingläger i Iran nära gränsen till Irak.

I slutet av april 1991 reste jag runt i ett land jag aldrig tidigare besökt, i en situation som inte kan beskrivas som någonting annat än kaotisk.

-Två av mina söner försvann i floden när vi tog oss över gränsen!

-Våra föräldrar sköts ihjäl av Saddams trupper!

Scener jag tidigare endast läst om i tidningar, sett på teve kom emot mig och de första dagarna förlorade jag all handlingskraft. Så många människor på flykt, så många söndertrasade fötter, så många som frös ihjäl vid gränsen eller mejades ner av Saddams soldater. Än idag vet jag inte hur jag med ord ska beskriva den ofattbara tragedi, det folkmord som pågår i Irak, i Kurdistan.

KURDISTAN ETT AV MÅNGA GLÖMDA KRIG

Under en tid kom nyhetsmedia att intensivt bevaka händelserna i Kurdistan.

Men det är en lika cynisk som väl etablerad sanning att nyhetsvärlden inte har plats för mer än en tragedi i taget. Följaktligen passerar uppror, krig och förtryck över spaltmeterna, antal döda och lemlästade avgör storleken på texten och nyheternas livslängd. Man bläddrar lätt vidare. Det är inte enbart Kurdistan som efter en kortare uppgång på katastrofbrönsen åter faller i glömska.

Det händer mycket i världen just nu. Samhällssystem kollapsar, ideologier faller ihop likt korthus. Nya stater bildas, gamla återfår sin passstämpel och självständighet. Senast de baltiska staterna - grannar i öst.

Det går fort.

Men mitt i denna flod av nyheter och förändringar upphör jag aldrig att förvånas över hur oerhört mycket som stannar i det fördolda. Hur många länder som från start tycks ha hamnat på nyhetsvärdens skuggsida.

(Foto: Carina Hedenberg)

Insikt är en i högsta grad personlig angelägenhet och människan en märkvärdigt oberörd vandrare tills någon eller någonting bokstavligen kommer i vägen.

FRÅN ÖSTERSJÖN TILL KURDISSTAN

När jag var tolv-tretton år sommararbetade jag hos ett estniskt par. Jag hjälpte till i deras trädgård och vi lärde känna varandra.

Några år senare kom jag att skriva en uppsats om paret och deras flykt till Sverige, i en liten träbåt över Östersjön.

Idag skulle de kunna återvända till sitt ursprungliga hemland, men jag tror inte att det kommer att göra det.

Varför berättar jag det här?

Man kan säga att de kom i vägen för mig, ett land som tidigare varit lika diffust och överkligt som sagans Samarkand,

BERGGEN

en punkt på kartan, blev befolkad av människor med en egen historia, en egen kultur.

Baltikum mötte jag under ett sommarlov i Sverige, Kurdistan i Kurdistan. Men framför allt har jag lärt känna detta land genom de kurder som likt mina estniska vänner lever i exil världen över...

ALAIN EN KURD I EXIL

-När all värdighet berövats en människa rasar inte bara familjer utan hela samhällen ihop. Den dag du ser en kurd gråta vet du att han har förlorat allt hopp. Efter lårarna kommer tomheten, resignationen. Människor, ett helt folk krossas i grunden. Det är det Saddam vill.

Så säger Alain kurd från Irak och verksam som tolk hos den franska hjälporganisationen *Medécins sans frontières* (MSF), "läkare utan gränser". För sex år sedan flydde han till Frankrike. Hans familj, föräldrar och syskon är kvar i Irak.

Vid flykten kastades hans föräldrar i fängelse i sju månader. Det är nu över fem år sedan han hörde någonting från sin familj. Alain är en av tusentals kurder som lever i exil världen över.

TOULOUSE-SOPHIA-ORUMIEH

Till den iranska delen av Kurdistan kom jag tillsammans med en fransk journalist, en polsk kameraman med ett av MSF:s lastflyg.

Resan började i sydfrankrike, Toulouse och via mellanlandning i Bulgarien nådde vi till sist slutdestinationen, Orumieh i nordvästra Iran nära den turkiska gränsen.

MSF hade just öppnat ett kontor i Orumieh och försökte därifrån organisera den hjälp som kom till Kurdistan från hela europa. En hjälp som framför allt bestod av livsmedel, filter, medicin och jeepar.

Det var första gången på tolv år sedan kriget startade mellan Iran och Irak som myndigheterna tog emot västerlänningar i området.

MSF:s problem var många inte minst en djupt ingrodd

misstänksamhet mot västerlänningar. Korruptionen som alltid frodas vid katastrofer försvårade också distributionen av hjälpsändningarna. Det krävdes åtskilliga tusen dollar bara för att få lasta av planen med förnödenheterna till flyktingarna.

IRAN STÄNGDE SINA GRÄNSER

Ingen vet exakt hur många som befann sig på flykt. Många av dem har senare försökt återvända.

Men under några dagar i slutet av april stängde Iran sina gränser. Då hade uppskattningsvis 700 000 tagit sin tillflykt till Iran.

Städer i närheten av gränsen som Sardasht tiodubblade i ett slag sin befolkning från 20 000 till 200 000. Gränsövergångar som Karmarashpassagen cirka tjugo kilometer från Sardasht växte snabbt till provisoriska läger där tusentals människor trängdes i väntan på vidare transport längre in i Iran.

Oftast kom flyktingarna gående - bärande på en teve, ett kylskåp, en utombordsmotor. En värdesak de i all hast tagit med sig. Hungern drev många av flyktingarna att sälja sina få ägodelar för några tusen rials (ett par tior) och antalet irakiska taxibilar på iransk sida var markant.

Som i alla krig och krigstillstånd etablerades även här snabbt en svart marknad. I samma takt som flyktingarnas antal ökade - steg priserna på livsförnödenheterna.

FRÅN ETT FÖRTRYCK TILL ETT ANNAT

Vid gränsövergångarna var alla tvugna att lämna ifrån sig vapen och musikkassetter som den iranska islamiska republiken inte tillåter. I ett av flyktinglägren, Mergaseh, mötte vi åtskilliga människor som skadats av minor eftersom marken är minerad. Strider pågick även mellan den kurdiska befrielse rörelsen och armén både på iransk och irakisk sida. På nätterna hördes kanoner och skottsälvor från khalasnikovgevär. Under april månad ökade den

militära bevakningen på iranskt territorium markant. De bemannade posteringarna dubblerades till ett par, tre beväpnade soldater var hundrade meter längs sträckan Sardasht-Mergaseh. Även Iran har en kurdfråga som dock tystas ner så länge som man tar emot kurdiska flyktingar från en fiende.

VEM ÄR FLYKTINGEN

Blandningen av stads- och lantbor på flykt gav ett märkligt intryck. Samma folk men lever ändå i vitt skilda världar. Det var som att se nutid och medeltid mötas i ett ingenmansland där tiden inte längre existerade.

Pojken med sin av de iranska gränsvakterna uppbrutna samsoniteresväska. Kvinnan från landet med alla sina ägodelar lastade på mulåsnan.

Ingenjören och hans fru som miste två av sina söner när de tog sig över gränsen.

Många har gått till fots i över fyrtio dagar. Tuggade snö för att inte törsta ihjäl.

Sjukdomar som härjade var framför allt diarréer, uttorkning och utmattning. Epidemier som kolera och tyfus hotade bryta ut. De sanitära förhållandena var minst sagt katastrofala. De äldstas och spädbarnens chanser att överleva var små.

DE IRANSKA MYNDIGHETERNA

Det är mycket svårt att arbeta som journalist i ett land som är så totalitært styrt som Iran. Att därutöver vara kvinna i ett muslimskt samhälle underlättar knappast situationen.

Exakt information är otillgänglig. Istället bringas man i osäkerhet om vad man får respektive inte får göra. Olika myndigheter kommer med olika besked och det är extremt lätt att begå misstag vilket i sin tur ger den iranska staten anledning att utfärda utgångsförbud och beslagta pass.

En kurd numera bosatt i Belgien utbildad och verksam som läkare hade sökt visum till Iran för

att på plats kunna hjälpa folk. Han fick visum men väl på plats i Orumieh kunde han inte ta ett steg utanför hotellet som både drevs och bevakades av poliser. Hans förtvivlan att vara så nära och ändå inte kunna utföra sitt arbete grep mig djupt.

En fråga följs sällan av ett svar och utlänningar kan endast med några få timmars varsel visas ut ur landet utan någon som helst förklaring. Detta drabbade för övrigt två av MSF:s läkare under tiden jag var där.

Vår polske kameraman som själv vuxit upp i en diktatur och flytt till Frankrike var vår seismografiske mätare på den polisiära närvaron. En lyhördhet grundad under hans uppväxttid då angiveri och arresteringar hörde till vardagen. Totalitära system skiljer sig inte nämnvärt från varandra.

IMORGON

De människor jag mött har alla förlorat sina hem och någon eller några ur sina familjer.

De vet vad de har lämnat bakom sig - men inte vad som väntar dom i framtiden.

Människor - krossade av gränser, nationella som religiösa.

Enligt de senaste nyhetskällorna har många kurder försökt att återvända hem.

Förhandlingar mellan den kurdiska befrielse rörelsen och Saddam Hussein om regionalt självstyre och demokrati - dämpar den akuta oron. Samtidigt vet man att Saddam Hussein fortsätter att bygga upp industri för kemisk krigsföring.

Det var kemisk gas som dödade invånarna i Halabja 1988.

Mannen bakom dådet - Saddam Hussein

Tystnaden är den bästa tänkbara jordmån för Saddams fortsatta styre och hans förtryck av kurder, assyrier och andra minoriteter.

De fruktar att världen ska glömma bort dem - att deras öde förlorar nyhetsvärde.

Carina Hedenberg

Kurderna

Kurdistan är ett stort landområde.

Kurderna kommer från olika delar. De är precis som vi - olika. Några kommer från miljonstäder som Diyarbakir medan andra kommer från små oländiga byar i de kurdiska bergen där det kanske i bästa fall finns elektricitet medan man i den stora kurdiska staden Diyarbakir kan välja mellan trettio olika videobutiker.

Det här är Kurdistan.

Stort och litet. Gammalt och nytt. Medeltid och parabolantenner på taken.

Det lever cirka 15 000 kurder i Sverige. De flesta har tvingats fly från sitt land undan förföljelse, tortyr, död eller långa fängelsestraff. Här i Sverige arbetar kurder i alla möjliga yrken. Några är högt utbildade akademiker eller forskare. Andra är egna företagare. Men de flesta har vanliga jobb som de flesta svenskar, på fabrik eller inom något värdyrke.

Varför har de då förföljts?

Ibland har det gällt saker som vi inte tror är sanna för de låter så otroliga i vårt land. Tortyr och långa fängelsestraff kan bli följden om man talar kurdiska, lyssnar på kurdisk musik eller har en bok på det kurdiska språket i sin bokhylla. Samma sak gäller om en kurd i Turkiet, Iran eller Irak säger att han eller hon är kurd eller hävdar att det finns något som heter Kurdistan och att detta område tillhör kurderna.

Kurderna i Sverige har liksom kurderna i Kurdistan olika politiska uppfattningar. De är som oss. Några är inte alls intresserade av politik. Andra är socialdemokrater, konservativa, liberaler eller kommunister.

Unga, gamla, män, kvinnor och barn. Som oss svenskar fast kurder och de flesta drömmer om att en dag få se sitt land i frihet.

För att inte förlora kontakten med det hemland man inte längre kan besöka utan fara för sitt liv, träffas många kurder i Sverige i olika föreningar. Det finns idag ett 40-tal kurdiska föreningar runt om i Sverige.

Mitt i Stockholm vid Fridhemsplan ligger kurdiska Riksförbundet en paraplyorganisation som samlar alla de kurdiska organisationerna. Kurdiska Riksförbundet är en partipolitiskt obunden intressepolitisk organisation. Förbundet bildades 1980 som ett resultat av att allt fler kurder sökt sig till Sverige. Då fanns det cirka 6 000 kurder här. Idag är det minst 15 000. På Kurdiska Riksförbundet flödar det av aktiviteter alla dagar i veckan. Förbundet har ett fyrtiotal medlemsföreningar och cirka 7 000 medlemmar. Hit vänder sig många kurder med olika typer av problem och frågor och här tillverkas tidningar och

information om kurder i Sverige och i Kurdistan. Både på svenska och kurdiska. Hit kommer kurder från hela laandet och även från utlandet.

Ordförande i förbundet heter Vildan Tanrikulu och kommer från den kurdiska delen av Turkiet.

En eftermiddag sätter vi oss för att tala lite om hur det är att vara kurd i Sverige och vad Kurdiska Riksförbundet egentligen är till för.

Vildan berättar att förbundet har ett par huvudsakliga arbetsområden. Dels ska förbundet fungera som ett språkrör för kurderna i Sverige. Tala för kurderna i det svenska samhället. Men förbundet ska också bidra till att utveckla det kurdiska språket och den kurdiska kulturen.

-Det handlar också mycket om att skapa broar mellan svenskar och kurder. Att försöka förklara vilka vi är och skapa goda kontakter, säger Vildan.

En sak jag undrat över är skillnaden mellan att vara kurd i Kurdistan och kurd i Sverige.

skämmas för sitt språk, framhåller Vildan och poängterar att denna trygghet ger ett rikare liv, eller för att uttrycka det enkelt, "Man slipper tänka tio gånger innan man säger något".

-Allmänt sett så har de flesta kurder det också materiellt bättre i Sverige, säger Vildan.

Men allt kan väl inte vara sol och karuseller. Det måste väl finnas problem med att leva långt borta år efter år.

-Ja, det finns förstås en ständig hemlängtan till vårt land. En annan sida är att hemma i Kurdistan kan vi se hur folk lever fritt i andra länder. Men det vi inte ser hemma är att världen är ointresserad av Kurdistan.

I Sverige

Man kan ju undra om det finns några likheter mellan våra länder.

Det tycker Vildan.

-Det kurdiska liksom det svenska samhället är mycket tolerant och sätter högt värde på medmännisklighet och frihet.

Runt om i världen lever många kurder som måste bevittna detta utan att kunna göra något.

Vildan berättar om den maktlöshet som alla kände. Här i Sverige samlades alla för att trösta varandra och bara träffas och förbundslokalerna blev en medelpunkt. Det var sällan man kunde stänga före tolv på natten under april och maj 1991.

-Vi delade ut information, samlade människor till möten och försökte kanalisera att känslor. Vi ville göra något åt maktlösheten. Den blir lite mindre när vi känner att vi gör något för vårt folk.

Här på Kurdiska Riksförbundet träffas dagligen kurder från alla de olika länderna. Det är unikt, förklarar Vildan lite stolt.

Kurdiska riksförbundet har en omfattande verksamhet. Just nu försöker man göra begreppen kurd och kurdiska konkreta. Det kan ibland vara svårt för oss svenskar att förstå.

-Egentligen handlar det om det skamliga faktum att ett språk ska vara förbjudet idag i slutet av 1900-talet.

Ibland har massmedia och mindre kunniga människor spritt missuppfattningar om kurderna. Enligt Vildan, som nu ser positivt på utvecklingen så har kunskapen om kurderna ökat i det svenska samhället.

Som en följd av

flyktkatastrofen fick Kurdiska Riksförbundet många bevis på det svenska folkets sympatier. Människor skrev brev och dikter och många barn skrev till förbundet.

Är det inte så att utvecklingen i världen de senaste åren pekar på att gamla gränser kan ritas om efter folks önskemål och då tänker jag mycket på Östeuropa och inte minst Sovjetunionen och Jugoslavien.

Vildan håller med. Samtidigt pekar han på att kurdernas land idag omfattar fyra länder. Det är ett svårt problem att lösa.

Sedan slutet av trettioåret har olika avtal mellan Iran, Irak och Turkiet inneburit att dessa länder hjälpts åt att militärt bekämpa all kurdisk opposition. Ömsesidiga avtal reglerar hur det ska gå till och Turkiet har till exempel vi ett antal tillfällen gått in på irakiskt territorium. Turkiska attacker mot kurder i Irak har

genomförts vid minst fyra tillfällen och nu senast 1991 i den av FN sanktionerade säkerhetszonen som skulle skydda kruderna.

Egentligen är det ganska okomplicerat.

-Vi kräver samma saker som svenskar uppfattar som självklara fri- och rättigheter, säger Vildan Tanrikulu, ordförande i Kurdiska Riksförbundet.

Och det är faktiskt inte så mycket...

"Rätten till självbestämmande i sitt eget land.

Stefan Hagberg

Vildan Tanrikulu ordförande i Kurdiska Riksförbundet

Vildan funderar ganska länge innan han svarar.

-Visserligen registreras vi efter medborgarskap som "turk", "iranier", "irakier" och så vidare, men vi är ändå "kurder" här. Hemma blir vi kallade "bergsturkar", "araber" eller "muslimer".

-Att "få vara kurd" ger en grund för självrespekt och stolthet. Man behöver inte vara rädd eller

Våren 1991 gjorde hundratusentals kurder uppror mot Saddam Hussein i de kurdiska områdena i norra Irak. Alla ville se honom störtad. USA lovade att det irakiska flyget inte skulle få bomba de kurdiska områdena. Det löftet bröts och snart kunde irakiska helikoptrar ösa ut napalm och bomber över de kurdiska städernas civilbefolkning. Miljontals människor flydde längsmed vägarna fortfarande förföljda av helikoptrar. Många dog och ännu fler blev sårade.

(Foto: Sarko Amin)

Svenskarna har de senaste åren kunnat stödja kurderna bland annat genom Svenska kommittén för kurdernas mänskliga rättigheter. En rad företrädare för riksdagspartierna, Rädda Barnen, Röda Korset, LO, kyrkorna fackföreningsfolk och kända svenska kulturpersonligheter tog 1989 efter massakern i den kurdiska staden Halabja initiativ till att arbeta för att stärka kurdernas

Många svenskar, okända och kända har engagerat sig för kurderna sak. Gösta Ekman är en av dem. C H Hermansson en annan.....

rättigheter i Sverige och internationellt.

En av dessa var C H Hermansson f d partiledare i VPK nuvarande VP.

Så här säger C H Hermansson, idag ordförande i kommittén om sitt engagemang.

-Idag finns det i världen framför allt två folk som lever utan land, berövade sin nationella och kulturella frihet; Palestina och Kurdistan. Mitt engagemang för det kurdiska folket tog fart för fyra eller fem år sedan.

-Varför?

-Som så mycket annat här i livet, ökad kunskap gav mig ökad insikt vilket ledde till ett mer kontinuerligt engagemang. Kurdernas kamp har pågått länge - alltför länge i skuggan av övriga händelser i världen.

-Vad kan vi göra här i Sverige?

1989 bildades Svenska kommittén. Vi arbetar för att upplysa och sprida information om kurdernas kamp. Att genom ökad kunskap ändra inställningen till kurderna som under många år - särskilt i samband med mordet på Olof Palme (det s k PKK-spåret) varit näst intill fiendligt. Halabja 1988 öppnade världens ögon men förföljelserna fortsätter. Det vet vi. Vidare måste man arbeta för att Kurdistan blir en av huvudfrågorna inom FN - att det kurdiska folkets kamp en gång för alla kommer upp på den internationella arenan.

Det handlar om den internationella solidariteten - en solidaritet som inte får gå förlorad.

-Saddam Hussain har spelat stor roll i förtrycket av kurder!

-Det ser onekligen ut som det enda språk han förstår är maktspråk. Sanktioner och direkt militärt hot. Många kurder upplever att USA och övriga stormakter svek det kurdiska folket och man måste tillstå att Saddam Hussein blev märkvärdigt helskinnad ut ur gulfkriget.

-Drömmen om ett fritt enat land är det som håller det kurdiska folket vid liv. Vi kan och måste stödja deras kamp. Hur de går tillväga är kurdernas sak. Men vi kan hjälpa dem med diplomati - att få till stånd direkta förhandlingar mellan inblandade parter, men också direkt stöd av Rädda Barnen och Röda Korset.

STÖDFONDEN SÄNDER HJÄLP DIREKT TILL KURDISTAN

Bidrag till fonden går till humanitärt bistånd och återuppbyggnad i KURDISTAN

pg 46 81 70 - 6 Märk tallongen "Kurdistans stödfond"

Bakom fonden står: Kurdiska Riksförbundet, Samordningskommitté. för de politiska kurdiska organisationerna i Sverige. Enskilda svenskar medlemmar.

Tel 08-652 85 85

"Vi vill samtidigt passa på att tacka för allt bistånd som vi redan kunnat hjälpa våra bröder och systrar med i en svår tid."

**SÅ HÄR KOMMER DU
I KONTAKT MED
KURDISKA
FÖRENINGAR I
SVERIGE**

Kurdiska Föreningen i
✦ Stockholm. Nyborgsgränd 1, 2
tr 126 34 Stockholm.

Kontaktperson: Nebi Bal, tel
08-702 26 83

Kurdiska Föreningen i
✦ Huddinge. Box 4088, 141 04
Huddinge Kontaktperson:
Kutbettin Alis, tel 08-608 15
24

Kurdiska Föreningen i
✦ Botkyrka. Box 3038, 145 03,
Norsborg

Kontaktperson: Ihsan
Turkan, tel 0753-78265

Kurdiska Föreningen i
Spånga. Box 4118, 163 04
Spånga

Kontaktperson: Azad
Hasan, tel 08-761 22 51

Kurdiska Demokratiska
Kvinnoför. Box 4033, 163 04
Spånga

Kontaktperson Sermin
Bozaslan, tel 08-760 47 19

Kurdiska Kultur- och
Solidaritetsför. Box 2016, 175
02 Järfälla

Kontaktperson: Mustafa
Aydogan, tel 0758-50651

Komela Kurd Li Basure
Swed. Kännsv. 7, Box
2114, 220 02 Lund.

Kontaktperson: Nebi Ibrahim,
tel 046-30 49 37

Kurdiska Kulturföreningen,
Box 2265, 403 14 Göteborg

Kontaktperson: Esar Acar,
tel 031-14 17 74

Kurdiska Kulturföreningen i
Trollhättan. Box 6043, 461 06,
Trollhättan. Kontaktperson
Mehmet Masanogullari, tel
0560-164 15

Kurdiska Kulturföreningen i
Falköping, Box 227, 512 02
Falköping. Kontaktperson Firat
Bayik, tel 0515-104 79

Komela Kurd Li Örebro,
Box 537, 701 50 Örebro.

Kontaktperson: R. Sofi, tel
019-13 55 75

Kurdiska Föreningen i
Bollnäs. Box 320, 821 01
Bollnäs

Kontaktperson: Azad Aslan,
tel 0278-193 58

Kurdiska Kulturkommittén i
Hudiksvall c/o Mansour Amir
H. Stormyravägen 13,

Kontaktperson: A Hoscini

Kurdiska Föreningen i
Östersund, Box 7058, 831 07

Östersund Kontaktperson:
Khurso Zabihi, tel 063-861 94

Kurdiska Föreningen i
Sundsvall, c/o Nuzhadsade,

Söndagsvägen 198, 863 00
Sundsvall, Kontaktperson: Faruk
Nuzhadzade, tel 060-53 60 88

Kurdiska Demokratiska
Föreningen i Umeå c/o Nassar S.
Ahmedi, Stendie gränd 14-3 902,
Kontaktperson: Nassar S
Ahmedi

Komela Kultur Kurd Li,
Söderhamn c/o Röda Korset,
Nygatan 15, 826 00
Söderhamn, Kontaktperson: Azad
Slaw, tel 027-752 61

Kurdiska Föreningen i
Sandviken c/o B. Batte,
Konsulgatan 14 K, 811 33
Sandviken, Kontaktperson: J.
Rajab, tel 026-25 94 32

Komela Kurd Li Västerås, Box
1369, 720 13 Västerås,
Kontaktperson: Hossein Kerimi,
tel 021-18 37 95

Kurdistans Förening i Uppsala,
Box 250 28, 750 25 Uppsala
Kontaktperson: Zinnar Bradost, tel
018-12 85 59

Kurdiska Församlingen i
Upplands Väsby, Box 129, 194 22
Upplands Väsby, Kontaktperson:
Naser Ebrahimi, tel 0760-
70336

Komela Kurd Li Sala Norrby 9-
14, Box 165, 733 00 Sala,
Kontaktperson: Huseyin Ucmaz,
tel -133 81

Kurdiska Föreningen i
Lindesberg c/o Eziz,
Köpmangatan 10, 711 00
Lindesberg, Kontaktperson:
Mahmut Eziz, tel 0581-130 69

Kurdiska Kulturföreningen,
Box 266, 149 23 Nynäshamn,
Kontaktperson: Ahmad Kakamani,
tel 0752-187 95

Kurdiska Föreningen i
Norrköping, c/o M. Altan,
Lekargatan 9-27, 603 67
Norrköping, Kontaktperson M.
Altan, tel 011-14 33 28

Komela Kurd Li Karlskoga, c/o
Ferhat Yurek, Gösta Berlingsväg
45-A, 691 38 Karlskoga,
Kontaktperson Ferhat Yurek, tel
0586-318 07

Komela Hiquqnasen Kurdistan,
Kurdiska juristförbundet,
Nyborgsgränd 1, 2 tr, Stockholm. I
Guclu, tel 08-19 33 22

Kurdiska Kulturföreningen,
Box 2008, 641 02 Katrineholm

Komela Kurd Li Linköping,
Box 8022, 580 08 Linköping

Kurdiska Föreningen i
Sollefteå, Box 170, 881 01
Sollefteå

Kurdistans Kulturförening i
Jönköping, Västra Storgatan 18
(Kulturhuset) 553 15 Jönköping

Komela Niviskaren Kurd c/o C
Hayderi, Box 490 90, 100 28
Stockholm, Kontaktperson C.
Haydari, tel 08-751 61 55

**Kurdiska Riksförbundet, St: Eriksgatan 33 B
Box 490 90**

**Pa 100 28 Stockholm, Sweden
Telefon 08-652 85 85 fax 650 21 20**